

vieka, dakle u doba, kada obiteljska imena još nebijahu obće rabljena i *stalna*. Sa slavnom obitelji Gorjanskom (de Gara, Garay) iz plemena Družina ne možemo ga *za sada* u savez dovesti, jer ova imala je sasvim drugi grb, koji nam je sačuvan na mnogobrojnih pečatih, dapače i u originalnim grbovnicama (*litterae armales*). Ovaj grb je sljedeći: u modrom polju višeputa zavijena okrunjena zlatna zmija sa zlatnom jabukom (*Reichsapfel*) u ustama. Od iste obitelji poznamo još jedan grb, koji predstavlja *dvije* zavijene zmijske. Ali ovaj potonji grb poznat nam je samo u jednom jedinom primjerku na visećem pečatu u ugar. državnom arhivu.

Istina, da su svi sphragistički i heraldički spomenici, koji su nam ostali od ove glasovite obitelji Gorjanske, mnogo mlađi od našeg grobnog kamena, te nijedan nije stariji od konca XIV. vieka. I to je česti slučaj u heraldici, da su glasovite obitelji temeljito promijenili svoj izvorni obiteljski grb, kako to vidimo kod mnogih naših obitelji, koje svoje porijeklo iz starih »genus-a« listinama dokazati mogu. Dakle može i to biti, da je obitelj Gorjanska, postavša bogatom i uplivnom te došavši u družbu kraljevu, napustila grb svojih pradjedova, jednostavnu heroldsliku (*koja bi u tom slučaju bila stari grb plemena Družina*), te primila opisani ljepši grb.

Ali dok nećemo za to imati nedvojbenih dokaza, dotle ne možemo sigurno znati, da li se obitelj, ležeća pod ovim grobnim kamenom, i kasnije zvala »de Gara«? I ako je, jeli je ista obitelj, koja je pod imenom Gorjanskih knezova tako glasovitom postala?

Vidi str. 64.

Geza pl. Csergheö.

Starobosanski nadpisi u Bosni i Hercegovini.

V. Viestnik God. X. str. 75.).

XLII.

† АСЕ ЛЕЖИ ДОБРИЛО БОЖИЋ
КОВИЋЪ З БРАТОМЪ РАДОЕ
МЪ И СИНОВЦЕМЪ ПЛИВЦЕ
МЪ

Čita se: † Ase leži Dobrilo Božić-
ković z bratom Radoe-
m i sinovcem Plivce-
m

U dnu:

ЗАПИСА ИВКО ОБРАДОВИЋ
u svezi u ЗАПИСА slova ЗА

zapisa Ivko Obradović

Stećak vap. u vrhu je ravan poput ploče. Dug je m. 1,48; šir. m. 1,04; debeo m. 0,56. Stećak je u *Staromu Stanomu* u Hercegovini (Usp. Viest. 1888, na str. 88).

Ovaj je stećak ukrašen arhitektonički s tri reda stupova, a preko stupovlja je pruga *prutak*. U stupovlju je kolo od šestoro čeljadi put desne, biva prvi muški, pa ženska. U dno stupovlja je pruga *prutak*. Na nogama je i na glavi stećak izduben, te tako na krajevima sačinjava četiri golema stupa. Nadpis je uvrh stećka. Slova su u radpisu dosta pravilna.

XLIII.

АСЕ АЕЖИ

Čita se: Ase leži

НОННШ РАДѠЄ u sv. АА

Joniš Radõe.

Krst vap. vis. m. 1,65; šir. u perima (kracima) m. 1,04; šir. bez pera m. 0,44; debeo m. 0,18. Ovaj je krst u selu *Dobromanima*, na *Mrkulju* (Hercegovina) ispod golemijeh dubova (hrastova). Na krstu je sprieda kao kita liljanova cvieća, a straga odignuta jabuka (Usp. Viest. 1888, na str. 89).

XLIV.

..... ПЕТАРЬ .....

Čita se:..... Petar .....

Ovaj je utarak uzidan u crkvu na *Ošenićima* (kod Stoca, u Hercegovini). Dostavio mi je prepis pr. O. Hristifor Milutinović, jeromonah sa *Žitomišića*, uz sljedeću opazku: Na *Ošenićima* je bila joštera jedna ploča, pa je slomljena, te uzidana u crkvu, a neki komadi za vrata od crkve. Ova je crkva prva, te najstarija zadužbina *braće Miloradovića* t. j. *Hrabrena*, a to je prva crkva za stolčku općinu. Crkva je ponovljena god. 1833, a to nam svjedoči sljedeći nadpis nad malijem vratima:

ХРАМЪ СѠАГО ІС ХС СѠА АНОСТОЛА
АНОСТОЛА ПЕТРА ПИ КА ПАВЛА НА 18 Ѡ
САШГА ДА МЕ РАДѠИ КТОБРА 1833
СА ЕКО

O predmetu Usp. Viestnik br. I. god. 1883.

XLV.

АСЕ АЕЖИ МОНАКННЪА МАРТА Čita se: Ase leži Monakina Marta.

Ovaj je nadpis ugradjen za oltarom, izvan crkve, na *Ošenićima kod Stoca* (u Hercegovini). Dostavio mi ga je pr. O. Hristifor Milutinović.

XLVI.

АСЕ АСЖИ АББА ЗОВОМЪ ВЪКСА Čita se: Ase leži Luba zovom Vuksa.

Ovaj je nadpis na *Trijebnju* (kotar Stolački u Hercegovini). Nadpis je udaren na ploču, a kod ploče je krst. Nadpis mi je dostavio pr. O. Hristifor Milutinović. Hvala mu!

XLVII.

**† СЕ АСЖИ: МИХАЛЪ ВЕСЕЛИНОВИУЪ
А ПОСТАВИ СТАВИ СТАНА НЕМЪ КА
МЕНЪ В БРАТА · МАРЕТИНЪ И БА
ТИТЪ** (u sv. ЊЪ)

Čita se: † Se leži: Mihal Veselinović
a postavi stavi Stana nem ka-
men dva brata. Maretin i Ba-
tić.

Ovo je sa sjeverne strane, a na čelu je stećka sa zapada:

† АСЕ ПИСА (И СЪУС)

Čita se: † Ase pisa (i sječe)

БРАНИ(Ш)АТЬ

Brani(š)at

(Д)И(Ъ)КЪ †

(d)i(ja)k †

Ovaj je spomenik u Gornjem Dragaljevcu na brdu u njivi Gliše Tomića, t. j. više *Točka* 1/4 sah. k sjevero-istoku od crkve, biva u Bjelinskom kotaru, a u občini Dragaljevac. Mramor je poput sanduka ozgor stesan na usklis (na šljeme kao kuća), t. j. svršuje se u trostran ležeći bridnjak sa osnovicama nagnutiem unutra, a sa strana i krajeva je liepo otesan. Pri dnu je stećka (što je na zemlji) podstavak oko svega spomenika. Spomenik leži duljinom od istoka u zapad, te je dug m. 1,50; vis. m. 0,90; a šir. m. 0,70. Mramor je od *kamena bielca*, a napisan je na sjevernoj strani u četiri crte, te se čita od istoka k zapadu, pa tako i na čelu stećka u tri crte, gdje se čita od sjevera k jugu, al je pismo izlizano. Izlizana su slova dodana izmedju zaporaka, te je isto nadpis obielodanjen čitav.

Kod ovoga je spomenika još bilo mramorova, ali su bezumnjaci tražili tih nedosetnich para, te su tako pokvarili mnogo stećaka, a na nekim je (kako kažu) bilo i nadpisa. Tu je samo još jedan cigli u blizini, a i to pokvaren.

Za ime **МАРЕТИНЪ** »usp. Korijeni« i t. d. Daničića na str. 160. pod *már*, po svoj prilici kao *Mäleta*; za ime **БАТИКЪ** na str.

135. rieč bāt i na str. 139. rieč brātić i t. d.; a za ime БРАНИ-ШАТЬ na str. 140. ime Branislav.

Ovaj mi je nadpis dostavio, uz podatke, vrli sakupljač g. T. Dragičević. Hvala mu!

XLVIII.

S protivne strane:

СННА ПАНΑΓΗ.
ΡΑΣ ΚΟ□ΑΥΣ
□ΗΥΑ

Čita-se: Sija panagji(ja).
Ras(ka) Kovače-
vića.

Ovaj je nadpis na srebrenoj *panagiji* (teka za držanje *moći od pomoći*). Ovaj se je zaklopac *panagije* našao u *Blatu Korčulanskomu* (Dalmacija). Sada je kod zlatara Iva Caenazzo u Korčuli. Teži 12¹/₂ grama. Vis. m. 0,4; šir. 0,3; deblina (po prilici) 5 mm. Na gornjoj je strani *ušičica* za viešanje, a sa strane uši za zapnčanje. Unutra je pozlaćena, te je urezano na oskok *Uspenije Bogorodičino*. U dnu je mjestance (kao rupa) za *mošti*. Ova je *teka* gotovo četverasta oblika, t. j. gornje su strane poviše. Na sriedi je Gospa položena na odar, te je kao drži jedan za glavu, a drugi za noge. Osim spomenute dvojice, s jedne je i s druge strane po sedam osoba, po sriedi Isus u slavi, a straga mu kao sjenica; te je u vrhu na oštri kut. Ova je *teka* djelo od svršetka XV. v.

XLIX.

† ВА НМЕ ѠЦА Н С(Н)МА Н С(В)С — U sv. 1. АН, 2. АН, 3. АН
ТАГО Д(С)ХА АСЕ ДВОРЬ ВОС — U sv. АГ, АС.
ВОДЕ М(А)С(Н)МА Н НЕГОВН — U sv. МА, НН.
Ю С(Н)НѢ РАДОСА(А)ВА Н М(Н) — U sv. АН.
РОСА(А)ВА СЕ ПНСА РАБЬ — U sv. ПН.
БѢН Н С(В)СТАГО Д(Н)МИТ — U sv. ПН.
РНѢ ЖДНН Г(О)СПО Д(Н)МА КРАЛ — U sv. НН, АК.
А ЖГАРЬСКОГА ЛОН
ША Н Г(О)СПОД(Н)НА БАНА БОСАНЬ — U sv. АН, АН, АН.
СКОГА ТВРЬТКА ТКО
БН ТО ПОТРЬАБ ДАЕ

ПРОКЛЕТЪ ѠЦ(Е)МЪ И С

(Н)НОМЪ И С(ВЕ)ТНМЪ Д(Ъ)ХОМ(Ъ) — U sv. HM.

Čita se: † Va ime oca i S(i)na i s(ve)-
tago D(u)ha ase dvor voe-
vode M(a)s(i)ma i negovi-
ju s(i)nu Radosl(a)va u M(i)
rosl(a)va se pisa rab
bži i s(ve)tago D(i)mit-
rija u dni g(ospo)d(i)na kral-
a ugarskoga Loi-
ša i g(ospodi)na bana bosan-
skoga Tvrтка tko
bi to potrl da e
proklet oc(e)m i S(i)
nom i s(ve)tim D(u)hom

Nadpis je napisan pokraticama, pa su slova, izmedju zapo-
raka, dodana radi čitanja, al jih nema na kamenu. Slova su, uz
ostalo, veoma pravilna i krasna.

Ovaj je nadpis na ušću rieke Drežanke (u Hercegovini), na
Lužinama. Spomenik je ukresan u živcu kamenu ispod ogromne
klisure, te je kao naravska utvrda poput tarpejske urvine. Slova
su u četvorini visokoj m. 0,88, širokoj m. 0,87; a zauzimlju pro-
stora visine m. 0,77; a širine m. 0,75. Ova je litica bila ugla-
djena, ali nije upravljena. Oko litice je nekoliko kukavijeh suho-
zidina, te se ovo ima smatrati, po svoj prilici, kako kakva avlija
te je sbieg (ako je ongdje obstojao) mogao biti pritisnut uz brdo.
Na drevnoj je ćupriji i na novoj ostataka starijeh kamenova, a na

njima bosanskijeh znakova, t. j. poput ključa, kao strielica
niz doli, trouglasti štit i dvije kruglje. Na ćupriji je ploča pri-
pravljena za nadpis, ali nije bio udaren.

Na novoj je ćupriji povrh Drežanke ukresano: 1805.

Na samome ušću rieke Drežanke nešto je malo ravni, a tu
su tri stečka. Jedan stečak svršuje se u trostran ležeći bridnjak
sa osnovicama nagnutiem unutra. Visok je m. 1,15; dug m. 2,32.
Sada je prebijen i zarastao u travi. Na njemu nema znakova niti
obilježja. Po mojoj je želji kopao ispod tog stečka Tomo Franić,
te je našao, da su i prije kosti bile izpremješane. On je našao u

grobu četiri sreberne pozlaćene puce, pa mi jih poslao. Ovo je, po svoj prilici, greb *voevode Masima*. Po onoj ravnici oko greblja ima ponešto klačoderine i opeka, te rek bi, da je ongdje bio dvorac, a pod onom kosom samo sbieg za nevolju.

Vid Vuletić-Vukasović.

Dva rimska napisa, nadjena u Osieku.

U dvoru vatrogasnoga društva gornjogradskega ležao je kroz više godina kamen stup valjkasta oblika (obodnica = 1.35 m.); u pol njegovih dviju temeljnica usadjene su prilično jake gvozdene osovine u tu svrhu, da bi taj stup služio kao valj za drumove (Strassenvalze). Kad sam zapitao njeke ljude, koji su to mogli upamtiti, je li to sbilja bio valj, oni mi odvratise, da jeste, ali sad da se već dobrano godina i ne služe njime, pa za to ovdje leži.

Ovaj je stup rimski i na njem dva su napisa, koja sam rad objelodaniti, kako sam ih pročitao.

Prvi napis je stariji. Bud da su od gornje temeljnice nješto odklesali oni, što su usadili spomenute osovine, bud da se odbio nekad svakako oštri okrajak, odn. gornje rieči od imena sačuvali su se samo doljnji dielovi slova. Napis je ovaj:

CONSI
ETMA
MAXIM
ET SEVER

Ja čitam: *Const(antius) et Ma(ximianus) Maxim(inus) et Sever(us)*.

Drugi je redak kao silom oštećen, točkami označeni doljnji dio oklesan je tako da ne ima sumnje, da je tu već bio napis, koji su uništili. da na njegovo mjesto metnu drugi Takovih slučajeva ima i drugdje. Širina je napisu 26 cm., duljina 31 cm.

Drugi napis, koji se nalazi na drugoj strani od prvoga, glasi ovako:

BONO RP NATO D
FL CL IVLIANO
VM MAX TRIVMF SEMP
AVG OB DELETA VITIA
TEMPORVM PRETERI
TORVM